

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10Sžak/14/2019
Identifikačné číslo spisu: 7019200203
Dátum vydania rozhodnutia: 22.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Berthotyová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7019200203.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a JUDr. Igora Belka, v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): B. J., narodeného XX.XX.XXXX, štátnej príslušnosti Afganská islamská republika, toho času pobytom G. X, X., bez cestovného dokladu, zastúpený Ligou za ľudské práva, občianske združenie, so sídlom Baštová 5, Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková 6, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. ČAS: MU-PO-256-29/2018-Ž zo 19. februára 2019, o kasačnej sťažnosti proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Saz/12/2019-61 zo dňa 20. júna 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Saz/12/2019-61 zo dňa 20. júna 2019 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. ČAS: MU-PO-256-29/2018-Ž zo 19. februára 2019 v časti o neudelení azylu z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania p r i z n á v a v c e l o m r o z s a h u .

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Rozhodnutím č. ČAS: MU-PO-256-29/2018-Ž zo 19.02.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), žalovaný podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o azyle“) neudelil azyl žalobcovi a podľa § 13a a § 20 ods. 4 zákona o azyle mu poskytol doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia.

2. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaný uviedol, že žalobca požiadal 06.12.2018 v ÚPZC Medveďov o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území Slovenskej republiky z dôvodu obavy o svoj život, pretože má strach z Talibanu. Menovaný bol 09.11.2018 rozhodnutím Oddelenia cudzineckej polície PZ Žilina č. PPZ-HCP-BB7-210-027/2018-AV zaistený a

umiestnený do ÚPZC Medved'ov. Žalobca počas zaistenia v ÚPZC vyhlásil, že je maloletou osobou, a keďže jeho správanie a výzor uvedenému veku nezodpovedal, pristúpil žalovaný k odbornému vyjadreniu vo veci zistenia jeho kostného veku. Na základe odborného vyjadrenia dospel znalecký ústav k záveru, že biologický vek žalovaného je s veľmi vysokou pravdepodobnosťou vyšší ako 18 rokov. Závery znaleckého dokazovania boli formulované po vzájomných konzultáciách a dohode znalcov znaleckého ústavu a jeho ďalších expertov, a preto žalovaný o výsledkoch tohto skúmania nemal v konaní najmenšie pochybnosti. Z uvedeného dôvodu bolo základom pre stanovenie veku žalobcu odborné vyjadrenie, z ktorého je zrejmé, že menovaný má viac ako 18 rokov, a teda s najväčšou pravdepodobnosťou sa narodil najneskôr v roku 1999.

3. Žalovaný ďalej dôvodil tým, že z výpovede žalobcu je zrejmé, že svoju žiadosť o azyl zakladá na obave o svoju bezpečnosť pred príslušníkmi Talibanu v regióne bydliska. Nevylúčil, že žalovaný by sa skutočne mohol stať terčom útoku Talibanu, avšak v priebehu konania nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by voči menovanému útočili výlučne z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženského alebo politického presvedčenia. Taktiež nevylúčil, že rizikovou skupinou v Afganistane sú ľudia, ktorí nejakou formou spolupracujú so štátnymi orgánmi, resp. medzinárodnými organizáciami, pôsobiacimi na území tohto štátu, ako aj ich rodinní príslušníci. Existujú informácie o tom, že Taliban takýchto ľudí považuje za zradcov a odpadlíkov, avšak nie je odôvodnené sa domnievať, že všetkých týchto ľudí považuje za svojich politických oponentov, a teda pripisuje im určité politické presvedčenie. Žalovaný sa v konaní vysporiadal aj so stanoviskom právnej zástupkyne žalobcu, podľa ktorej žalobca žiada o medzinárodnú ochranu na území SR z dôvodu zastávania určitých politických názorov, keďže jeho otec, aj starší brat, boli príslušníkmi afganskej polície. Konštatoval, že jeho otec, ako aj brat, pracovali ako policajti výslovne len z toho dôvodu, že to bolo na afganské pomery dobre platené a nie preto, že by svojou službou vyjadrovali nejaký politický názor, alebo postoj.

II.

Konanie na krajskom súde

4. Žalobca podal proti výroku preskúmaného rozhodnutia o neudelení azylu na Krajský súd v Košiciach správnu žalobu vo veci azylu podľa Štvrtej hlavy Tretej časti zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“). Krajský súd v Košiciach v konaní podľa ust. § 221 a nasl. S.s.p. pri neformálnom posudzovaní žaloby (§ 206 ods. 3 S.s.p.) dospel k záveru o potrebe rozhodnúť podľa § 219 S.s.p. z nasledujúcich dôvodov:

- podstatnou otázkou pre posúdenie dôvodu úteku žalobcu z Afganistanu, je otázka vzťahu miestnej polície a Talibanu, resp. rodinných príslušníkov policajta a Talibanu a taktiež z akého dôvodu zastrašovali príslušníci Talibanu žalobcových príbuzných, aby prestali pracovať pre políciu. S poukazom na str. 3 preskúmaného rozhodnutia uviedol, že skutkové zistenia žalovaného neboli sporné a vyplýva z nich fakt, že Taliban nemá vytipovanú konkrétnu sociálnu skupinu, proti ktorej evidentne bojuje. Z uvedeného je zrejmé, že ani príslušníci polície, resp. ich rodinní príslušníci nie sú prioritným záujmom Talibanu. V prípade žalobcu možno vyriešiť, že útok na jeho rodinu nebol politicky (alebo inak v zmysle § 8 zákona o azyle) motivovaný, ale šlo o vydobytie si podriadeného postavenia zo strany Talibanu, voči miestnej polícii na danom exponovanom území. Nemožno preto tvrdiť, že útok na žalobcových príbuzných, ktorí boli policajtmi, napĺňa kritéria pre definíciu prenasledovania v zmysle § 2 písm. d/ zákona o azyle. Keďže príbuzní žalobcu, ako príslušníci polície, neboli vnímaní ako politickí oponenti, nemožno hovoriť ani o imputovanom politickom názore u žalobcu.

- v konaní bolo preukázané, že k násiliu dochádza všeobecne a vo veľkom rozsahu, čo vyplýva aj zo správ o krajine Afganistan, ktoré sú súčasťou administratívneho spisu, pričom z týchto správ nevyplývajú žiadne priame fakty, že dochádza k politickému (tak, ako to chápe zákon o azyle) prenasledovaniu príslušníkov polície zo strany Talibanu.

- otázka dôvodu zastrašovania a vyhrážania sa Talibanu žalobcovým príbuzným, aby prestali pracovať pre políciu, sa javí v kontexte odpovede žalobcu na otázku v azylovom dotazníku v bode 39., ako otázka

finančného zabezpečenia rodiny, ktorou poukazuje na motiváciu práce pre políciu. Z odpovede žalobcu možno postrehnúť, že na zastrašovanie Talibanu otec žalobcu nereagoval nie preto, že bol presvedčený o určitom politickom postoji, ktorý bol ochotný brániť aj životom, ale z dôvodu jeho nadštandardného finančného ohodnotenia.

- v prípade žalobcu súd vyhodnotil skutkový stav zistený správnym orgánom, ako aj argumentáciu žalobcu a dospel k záveru, že neexistujú také individuálne okolnosti, ktoré by žalobcovi dôvodne mali spôsobovať opodstatnené obavy z prenasledovania.

- v súvislosti s vekom žalobcu, a teda jeho právnym postavením, súd poukazuje na odborné vyjadrenie (č. l. 22-28 administratívneho spisu), na základe ktorého dospel znalecký ústav k záveru, že biologický vek žalovaného je s veľmi vysokou pravdepodobnosťou vyšší ako 18 rokov. Správny orgán ustálil teda vek žalobcu na viac ako 18 rokov, čo vzhľadom na závery obsiahnuté v odbornom vyjadrení a osobu žalobcu (ktorý sám zvládol dvojročnú cestu z Afganistanu do Slovenskej republiky) nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Vzhľadom na všetky okolnosti (fyzické a psychické) a aj tie, ktoré sám žalobca v dotazníku popísal, bolo u žalobcu preukázané, že jeho vek je vyšší ako 18 rokov, a preto správny orgán nemal dôvod považovať osobu žalobcu za maloletého. S takýmto hodnotením dôkazu sa súd stotožňuje. Námietku právnej zástupkyne žalobcu v bode 22. rozsudku, že „nebude lekárske vyšetrením jednoznačne určený vek (určenie veku plnoletosti bude v rovine pravdepodobnosti) budú pre účel azylového konania považovaní za dospelé osoby a ich zraniteľnosť, teda v konaní vôbec nebude zohľadnená ani posúdená“, považuje súd za nepodstatnú, pretože v preskúvanom prípade bol vek určený v súlade so zákonom (voľné hodnotenie dôkazov - § 34 ods. 5 Správneho poriadku) a na základe racionálnych podkladov.

- žalovaný sa podrobne zaoberal všetkými skutočnosťami, ktoré uviedol žalobca, resp. jeho zástupca v rámci konania o jeho žiadosti o udelenie azylu. Žalobné dôvody, ktorými žalobca spochybňoval zákonnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného, správny súd nepovažuje za dôvodné.

III.

Obsah kasačnej sťažnosti/stanoviská

A)

5. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ v zákonnej lehote podal kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v:

- § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p., t. j. krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- § 440 ods. 1 písm. h) S.s.p., t. j. krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.

6. Sťažovateľ v nasledujúcich sťažnostných bodoch v súlade s § 445 ods. 1 písm. c) S.s.p. najmä uviedol:

- žalovaný ako aj správny súd nesprávne vyhodnotili, že sťažovateľovi v krajine pôvodu nehrozí prenasledovanie zo strany neštátnych aktérov (Talibanu) z dôvodov imputovaného zastávania určitých politických názorov, vzhľadom k tomu, že jeho otec aj starší brat ako príslušníci miestnej polície boli z tohto dôvodu zastrašovaní a napokon zavraždení, a je reálny predpoklad, že Taliban posudzuje všetkých členov rodiny za zradcov a sympatizantov vlády.

- s poukazom na bod 44 napadnutého rozsudku namietal, že nesúhlasí s právnym zhodnotením sťažovateľovho prípadu zo strany žalovaného a správneho súdu. Uvedený právny názor je v rozpore tak s právnym názorom Európskeho azylového podporného úradu - EASO, ako aj v rozpore s príručkou UNHCR.

- s poukazom na bod 45 rozsudku namietal, že aj tento záver správneho súdu považujeme za nesprávny, a nemajúcu oporu v administratívnom spise. Súčasťou administratívneho spisu je aj vyjadrenie právnej zástupkyne pred vydaním rozhodnutia, v ktorom poukázala na viacero relevantných zdrojov, vrátane UNHCR, UNAMA či Amnesty International, v ktorých sa otvorene hovorí o cieľnom útočení na členov provládných ozbrojených skupín.

- sťažovateľ je synom policajného veliteľa, jeho starší brat sa tiež stal policajtom. Mama, sťažovateľovi a jeho ďalšiemu bratovi sa podarilo ujsť z miesta útoku. Z dôvodu opodstatnených obáv z prenasledovania Talibanom jemu aj jeho bratovi pomohol strýko ujsť z krajiny preč. Mama zostala v Afganistane, pretože ona v takom ohrození nie je. Taliban si prirodzene za cieľ nevyberie staršiu ženu, ktorá sa policajtkou nestane. Ale dospievajúci syn vojenského veliteľa (sťažovateľ mal v čase útoku 15 rokov) môže nasledovať rozhodnutie svojho otca a staršieho brata a pridať sa k provládnym ozbrojeným zločkám. V rozpore s tvrdením správneho súdu zastával názor, že v prípade zotrvania v Afganistane alebo návratu do Afganistanu by sťažovateľ nečelil len hrozbe vážneho bezprávia, ale čelil by cieľným útokom zo strany Talibanu pre jeho imputované politické presvedčenie.

- právny názor správneho súdu prezentovaný v bode 46 rozsudku je v rozpore s § 19a ods. 6 zákona o azyle,

- s poukazom na bod 47 uviedol, že tento právny názor správneho súdu nemá absolútne oporu v už citovaných správach, príručke UNHCR, usmernení EASO, ani v iných právne relevantných zdrojoch.

- s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019 namietal, že žalovaný ani správny súd nielenže nepodrobili uvedené zdroje dôkladnej analýze, ale rozhodli aj v rozpore s právnym názorom a odporúčaniami v nich prezentovanými.

- v prípade sťažovateľa neboli v procese určovania veku a ani následne zabezpečené žiadne záruky vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa, neaplikoval sa uňho princíp v pochybnostiach v prospech maloletosti, nebol mu ustanovený opatrovník, boli použité invazívne metódy určenia jeho veku (RTG kostí a zubov), nebola nijakým spôsobom posúdená jeho psychická a emočná zrelosť, a ani vo vzťahu k posúdeniu výsledkov lekárskeho vyšetrenia nebol zohľadnený najlepší záujem dieťaťa.

- v podanej správnej žalobe citoval relevantný právny názor Najvyššieho súdu SR v prípadoch sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019 (str. 7 a 9 žaloby) a sp. zn. 1Sža/52/2014 zo dňa 10.02.2015 (str. 6 žaloby), avšak správny súd tento právny názor nezohľadnil ani sa k nemu nevyjadril a preto mal za to, že sa odklonil od ustálenej judikatúry kasačného súdu.

7. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby kasačný súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že preskúmané rozhodnutie zrušuje a vec vracia žalovanému na ďalšie konanie.

B)

8. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti najmä uviedol, že:

- vo viacerých údajoch, ktoré uviedol sťažovateľ, nie je možné ničím preukázať ich pravdivosť. Sťažovateľ by o udelenie azylu na území SR, ako sám uviedol, nikdy nepožiadal, keby nebol zadržaný políciou a o udelenie azylu požiadal až po tom, čo bol zaistený a umiestnený do ÚPZC a hrozilo mu administratívne vyhodenie z územia Slovenskej republiky.

- ak by mal byť prípad sťažovateľa posudzovaný z hľadiska Ženevského dohovoru z roku 1951 a on by mal byť posudzovaný ako utečenec, museli by byť splnené tak subjektívne ako aj objektívne prvky opodstatnenosti jeho obáv súčasne. V jeho prípade je subjektívny prvok naplnený v dôsledku určitej psychickej obavy z prenasledovania príslušníkmi hnutia Taliban, pričom v jeho prípade však absentuje

objektívny prvok, t. j. zdôvodnenie strachu z prenasledovania z dôvodov uvedených v tomto dohovore, ktorými sú rasa, náboženstvo, národnosť, príslušnosť k určitej sociálnej skupine alebo politický názor, pričom existencia tohto prvku je z hľadiska udelenia azylu podstatná, čo však v sťažovateľovom prípade nebolo vôbec preukázané.

- s poukazom na rozsudok najvyššieho súdu 10Sža/18/2016 uviedol, že v prípade sťažovateľa nemá žalovaný za preukázané, že by bol jeho prípad svojou povahou jedinečný.

- všetky dôvody, na základe ktorých žalovaný rozhodol, boli riadne vyhodnotené, pričom žalovaný vychádzal tak z výpovede menovaného, ako aj zo skutočností zistených odborom dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce migračného úradu.

- v prípade veku sťažovateľa žalovaný vychádzal zo znaleckého posudku, z ktorého vyplýva, že je vysoko pravdepodobné, že v prípade menovaného ide o osobu nad osemnásť rokov. Ohľadom veku sťažovateľa žalovaný navyše poznamenáva, že táto skutočnosť nemala žiadny vplyv na rozhodovanie o udelení azylu, podstatná bola len skutočnosť, či sťažovateľ spĺňa podmienky na udelenie azylu podľa zákona o azyle.

9. Vzhľadom na vyššie uvedené žalovaný navrhol, aby súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu

10. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas, s prihliadnutím na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 v spojení s § 206 ods. 3 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná a napadnutý rozsudok je potrebné zmeniť tak, že rozhodnutie žalovaného sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

11. Rozhodol v lehote vymedzenej v ustanovení § 458 ods. 2 S.s.p. bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 22.10.2019 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

Podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o azyle“), Ministerstvo neudelí azyl žiadateľovi, ak nespĺňa podmienky uvedené v § 8 alebo § 10.

Podľa § 8 zákona o azyle, Ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

Podľa § 2 písm. d/ zákona o azyle, prenasledovaním sa rozumie závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v

1. použitia fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia,
2. zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom,
3. odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu,
4. neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste,

5. trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2,
6. konaní namierenom proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom.

Podľa § 2 písm. e/ zákona o azyle, na účely tohto zákona sa rozumie pôvodcom prenasledovania alebo vážneho bezprávia

1. štát,
2. politické strany alebo politické hnutia alebo organizácie, ktoré ovládajú štát alebo podstatnú časť jeho územia, alebo
3. neštátni pôvodcovia, ak možno preukázať, že subjekty uvedené v 1. a 2. bode nie sú schopné alebo ochotné poskytnúť ochranu pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem.

Podľa § 2 písm. f/ zákona o azyle, na účely tohto zákona sa rozumie vážnym bezpráviem

1. uloženie trestu smrti alebo jeho výkon,
2. mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo
3. vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

Podľa § 19a (posúdenie žiadosti o udelenie azylu) ods. 1 písm. a/, b/ a c/ zákona o azyle, Ministerstvo posúdi každú žiadosť o udelenie azylu jednotlivo a zohľadní pritom

- a) všetky dôležité skutočnosti týkajúce sa krajiny pôvodu žiadateľa v čase rozhodovania o žiadosti o udelenie azylu vrátane právnych predpisov krajiny pôvodu a spôsobu, akým sa uplatňujú,
- b) vyhlásenia a dokumentáciu predloženú žiadateľom vrátane informácií o tom, či bol alebo môže byť subjektom prenasledovania alebo vážneho bezprávia,
- c) postavenie a osobné pomery žiadateľa vrátane jeho pôvodu, pohlavia a veku.

Podľa § 19a ods. 4 písm. d/ zákona o azyle, Ministerstvo pri posudzovaní dôvodov prenasledovania vychádza z toho, že politické názory zahŕňajú najmä zastávanie názorov, myšlienok alebo presvedčenia o možných pôvodcoch prenasledovania a ich politik alebo postupov bez ohľadu na to, či žiadateľ podľa týchto názorov, myšlienok alebo presvedčenia konal.

Podľa §19a ods. 6 zákona o azyle, pri posudzovaní žiadosti o udelenie azylu sa neprihliada na to, či žiadateľ skutočne má rasové, náboženské, národnostné, sociálne alebo politické charakteristické črty, ktoré spôsobujú jeho prenasledovanie, ak sú mu prisudzované pôvodcom prenasledovania.

Podľa § 462 ods. 2 S.s.p. platí, že ak kasačný súd dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je v súlade so zákonom, a krajský súd žalobu zamietol, môže rozhodnutie krajského súdu zmeniť tak, že zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vráti na ďalšie konanie.

12. V predmetnej veci bolo potrebné predostrieť, že predmetom kasačnej sťažnosti bol rozsudok krajského súdu, ktorým zamietol žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, konkrétne výroku o neudelení azylu v zmysle § 13 ods. 1 zákona o azyle. Preto primárne Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd kasačný, preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci kasačného konania skúmal aj preskúmané rozhodnutie, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa v podanej žalobe a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného.

13. Súd dáva do pozornosti, že konanie o udelenie azylu na území Slovenskej republiky je upravuje zákon o azyle. Udelenie azylu na území Slovenskej republiky je spojené so splnením podmienok taxatívne uvedených v ustanovení § 8 predmetného zákona, t. j. v prípade žiadateľa o azyl musia byť preukázané opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, prenasledovania za uplatňovanie politických práv a slobôd a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo

nechce vrátiť do tohto štátu. V citovanom ustanovení ide o zákonné vyjadrenie ústavnej garancie poskytovania azylu cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd (čl. 53 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky). Dôvody pre poskytnutie azylu sú zákonom vymedzené pomerne úzko a nepokrývajú celú škálu porušovania ľudských práv a slobôd, ktoré sú tak v medzinárodnom ako aj vo vnútroštátnom kontexte uznávané.

14. Z obsahu administratívneho spisu, konkrétne z „DOTAZNÍKA žiadateľa o udelenie azylu“ vyplýva, že:

- z krajiny pôvodu odišiel z dôvodu, že po smrti otca a brata sa v Afganistane necítil v bezpečí;
- otec M. J. začal pracovať ako policajt už ako 20 ročný a pracoval v polícii skoro 20 rokov, ako policajt pracoval v meste F. a domov dochádzal len v noci, aby ho nikto nevidel. Aj jeho starší brat Z. J. pracoval ako policajt v nejakej zásahovej jednotke, tiež mimo miesta bydliska. Otec vzhľadom na dlhšiu službu u polície už pracoval ako nižší veliteľ a mal pod sebou asi 20 až 30 policajtov;
- v lete pred dvoma rokmi v noci, keď už spali, sa zobudil na strelbu, do ich domu vtrhlo niekoľko ozbrojených mužov, nastala panika, počas ktorej on s matkou a s ďalším bratom Y. ušli cez okno do Q.. Jeho otca a brata Z., ktorí boli zhodou okolností doma na návšteve rodiny, títo neznámi muži zabil;
- v ich dedine bolo všeobecne známe, že otec a brat pracujú ako policajti, už predtým dostala rodina upozornenie od rady starších dediny, aby otec a brat prestali pracovať pre vládu. Rada starších im oznámila, že niekoľkokrát boli za nimi členovia Talibanu, dohovárali rade starších, aby využila svoj vplyv a presvedčili otca a brata, aby prestali pracovať u afganskej polície. Otec na upozornenia ale nereagoval, hlavne preto lebo z jeho platu žila celá rodina;
- po úteku z domu odišli do Q., kde boli u matkinho brata. Tu sa zdržali asi len týždeň, matka zostala u strýka a on pokračoval s bratom Y. ďalej do X.. Strýko im vybavil prevádzачov s tým, aby odišli do Európy, kde dostanú azyl;
- on osobne, okrem tohto prípadu, do styku s členmi Talibanu neprišiel, ale vie o tom, že niektorí členovia Talibanu boli aj z ich dediny, ktorú afganská vláda nijak nekontroluje, ale v poslednej dobe sa v ich dedine objavili aj muži, ktorí si hovoria, že sú z Daeshu, ale on sám nevie, aký je rozdiel medzi Talibanom a Daeshom. V prípade, ak by sa vrátil do Afganistanu, tak by mu hrozila smrť od Talibanu.

15. Sťažovateľ v súvislosti s vyššie uvedeným nielenže objasnil z čoho plynú jeho subjektívne obavy z prenasledovania, ale v priebehu konania poukázal aj na správy o krajine, ktoré takéto praktiky potvrdzujú. Z Usmernenia EASO k žiadateľom o azyl z Afganistanu (z júna 2018), Usmernenia UNHCR zo dňa 30.08.2018, ktoré predkladá odporúčania pre posudzovanie medzinárodnej ochrany u žiadateľov o azyl z Afganistanu, ako aj z výročnej správy UNAMA z februára 2018 jednoznačne vyplýva, že členovia afganskej polície, osobitne miestnej polície, sú prioritným cieľom Talibanu, a tak títo členovia ako aj ich rodinní príslušníci môžu v Afganistane čeliť prenasledovaniu z dôvodu politického presvedčenia, ktoré im je pripisované zo strany Talibanu. Kasačný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu prax v konaniach o kasačných sťažnostiach proti rozsudkom krajských súdov o správnych žalobách vo veciach azylu, resp. zaistenia ako aj odvolacích konaniach v tejto agende (za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb.), kde opakovane prihliadal na správy z obdobných zdrojov, najmä EASO, UNHCR a pod. Podľa kasačného súdu obsah týchto zdrojov nemožno podceňovať, ale je potrebné podrobiť ho dôkladnej analýze (m. m. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019).

16. Z vyššie prezentovaných informácií je dôvodne možné ustáliť obavy z konania, naplňujúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany neštátnych subjektov, ku ktorým môže dochádzať na väčšine územia krajiny pôvodu. Je zároveň nesporné, že sa jedná o konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom protivládnych elementov, osobám, ktoré sympatizujú s vládou v krajine ako aj osobám, ktoré sú takto príslušníkmi protivládnych organizácií vnímané. Podľa čl. 10 smernice č. 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z

prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.

17. K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu imputovaného politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky nemusí byť podstatným, či otec a brat sťažovateľa, alebo samotný sťažovateľ bol politicky aktívnym. Zároveň podstatným v danom prípade nie je ani ich skutočné politické presvedčenie. To sa javí byť nepodstatným najmä v prípadoch, kedy je údajný pôvodca prenasledovania presvedčený o spolupráci (kolaborácii) žiadateľa o azyl so skupinami osôb, ktoré vyznávajú odlišné politické presvedčenie a pod. (v tomto prípade je to oficiálna štátna moc). V určitých situáciách nie je potrebné, aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne).

18. Žalovaný prípad sťažovateľa vyhodnotil bez dostatočného dokazovania ako prípad „bežného obyvateľa krajiny“. Bolo nutné zo strany žalovaného zaobstarať si dostatočné informácie vo vzťahu k súčasnej situácii potvrdzujúcej, resp. vyvracajúcej ju ako pôvod možných obáv sťažovateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a zdroj takýchto relevantných informácií identifikovať aj v samotnom rozhodnutí. Je nevyhnutné poukázať na to, že otec sťažovateľa bol veliteľom miestnej polície v polícii slúžil cca 20 rokov, nebol teda obyčajným rádovým policajtom, ale mal vedúcu pozíciu. Napriek vyhrážkam zo strany Talibanu a nátlaku Talibanu na Radu starších, aby ho presvedčili, aby sa tejto svojej pozície vzdal, odmietol. Taliban ho vnímal ako evidentného politického oponenta, a vytipoval si ho ako cieľ svojho útoku. Rovnako sa stal policajtom sťažovateľov starší brat, ktorý dokonca slúžil v špeciálnej zásahovej jednotke v Kábule. Aj jeho Taliban zavraždil.

19. V bode 46 správny súd, rovnako ako žalovaný v preskúmanom rozhodnutí, bez kontextu na zvyšok tvrdení, vytrhol z výpovede sťažovateľa jednu vetu a vychádzal z údajnej finančnej motivácie otca a brata sťažovateľa pracovať pre políciu. K tomu kasačný súd uvádza, že aj keby výlučnou motiváciou boli peniaze, nič to nemení na skutočnosti, že pre políciu pracovali, Taliban ich vnímal ako podporovateľov vlády a pre (imputované) politické presvedčenie ich prenasledoval (zastrešoval) čo vyústilo až do ich cieleného zavraždenia. V prípade zotrvania v Afganistane alebo návratu do Afganistanu by sťažovateľ nečelil len hrozbe vážneho bezprávia, ale čelil by cieleným útokom zo strany Talibanu, ako ich rodinný príslušník pre jeho imputované politické presvedčenie. Súd poznamenáva, že konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze (pozri rozsudky Najvyššieho správneho súdu z 26.02.2008, č. j. 2 AZS 100/2007 - 64, a z 27.03.2008, č. j. 4 AZS 103/2007 - 63, či rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.07.2014 sp. zn. 1Sža/17/2014), že ide o prospektívne rozhodovania (t. j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky. Žalovaný nemôže len na základe svojho subjektívneho názoru dospieť k záveru, že sťažovateľovi nehrozí v krajine prenasledovanie.

20. Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie atď. ...dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl (m. m. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sža/10/2015 zo dňa 23.05.2015). Z preskúmaného rozhodnutia ako aj z napadnutého rozsudku je zrejmé, že ako žalovaný, tak ani krajský súd sa touto zásadou nezaoberali a to bez akéhokoľvek odôvodnenia.

21. Vzhľadom na vyššie uvedené závery a postup žalovaného, s ktorými sa nesprávne stotožnil aj krajský súd v napadnutom rozsudku, kasačný súd konštatuje, že námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci ako aj odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe vyhodnotil sú dôvodné. Možno taktiež vytknúť krajskému súdu, že sa k rozsudkom NS SR, na ktoré poukazoval sťažovateľ v správnej žalobe, v rozhodnutí nevyjadril.

22. V súvislosti s vekom sťažovateľa, a teda jeho právnym postavením, kasačný súd rovnako ako krajský súd poukazuje na odborné vyjadrenie (č. l. 22-28 administratívneho spisu), na základe ktorého dospel znalecký ústav k záveru, že biologický vek žalovaného je s veľmi vysokou pravdepodobnosťou vyšší ako 18 rokov. Vzhľadom na všetky okolnosti (fyzické a psychické) a aj tie, ktoré sám sťažovateľ v dotazníku popísal, bolo u sťažovateľa preukázané, že jeho vek je vyšší ako 18 rokov, a preto správny orgán nemal dôvod považovať osobu sťažovateľa za maloletého. S takýmto hodnotením dôkazu sa stotožňuje aj kasačný súd a má za to, že v preskúmanom prípade bol vek určený v súlade so zákonom a na základe racionálnych podkladov.

V.

23. Kasačný súd na základe vyššie uvedených úvah konštatuje, že krajský súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru, keď správnu žalobu zamietol. Nakoľko samotné preskúmané rozhodnutie trpí vadami, ktoré ho činia nezákonným, kasačný súd nezrušil napadnutý rozsudok, ale považoval za potrebné rozhodnúť v zmysle § 462 ods. 2 v spojení s § 457 ods. 1 S.s.p. tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku. V ďalšom konaní žalovaný po dôslednom preskúmaní veci opätovne rozhodne, pričom je viazaný právnym názorom kasačného súdu (§ 469 S.s.p.).

24. O nároku na náhradu trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 S.s.p. tak, že sťažovateľovi, ako úspešnému účastníkovi konania o kasačnej sťažnosti nárok na náhradu trov konania priznal v celom rozsahu.

25. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijal rozsudok jednomyseľne (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku riadny opravný prostriedok n i e j e prípustný.